

ریشه یابی تفاوت حرف و عمل افراد/ بداخلاقی و بی صداقتی مسئولان باعث انحراف در جامعه می شود

یک پژوهشگر دینی و فرهنگی با بیان اینکه برخی افراد از نقش منفی ارتکاب بعضی کارها در شقاوت و گرفتاری خود اطلاع ندارند...

در گفتگو با مهر طرح شد؛

ریشه یابی تفاوت حرف و عمل افراد/ بداخلاقی و بی صداقتی مسئولان باعث انحراف در جامعه می شود
یک پژوهشگر دینی و فرهنگی با بیان اینکه برخی افراد از نقش منفی ارتکاب بعضی کارها در شقاوت و گرفتاری خود اطلاع ندارند، گفت: باید معارف دین تبیین شود و از مفاسد گناه تفاوت زبان و عمل بگوییم و مقامات بیشتر در این مورد وسواس داشته باشند. حجت الاسلام والمسلمین عبدالکریم بهجت پور، رئیس پژوهشکده دانشنامه نگاری پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در مورد اینکه چرا در جامعه ایرانی رفتار و اعمال مردم با سخن آنها تفاوت دارد و اکثر افراد و مقامات آنچه را که می گویند و ادعا می کنند در عمل به آن متعهد و وفادار نیستند به خبرنگار مهر گفت: یکی از آسیب هایی که معمولاً مؤمنان گرفتارش می شوند این است که به بخشی و یا لایه هایی که شریعت به آنها دستور می دهد پایبند نیستند. به عبارت دیگر باید بپذیریم که مردم در یک مرحله ایمان به خدا می آورند به عنوان صاحب اختیاری که باید به آنها دستور دهد و آنها را نهی کند و آنها هم باید در برابر دستورات و اوامر و نواهی او تسلیم باشند.

وی افزود: این حقیقتی است که بر اساس آن ایمان شکل می گیرد، مؤمن کسی است که باور دارد مولایی و مالک و پروردگاری دارد که از او فرمان دادن و از این فرمان شنیدن است. این فرمان هایی که از طرف پروردگار صادر می شود همه تابع مصالح و مفاسد است. یعنی می پذیریم هر امری که از جانب خداست مصلحتی در آن است و هر نهی ای که در فرمایشات حضرت حق است به خاطر ضرر و مفسده ای است که در زندگی ما یا کمال و سعادت ما به وجود می آورد.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی تصریح کرد: بعد از اینکه همه اینها را پذیرفتیم مؤمن می شویم. اما انسانهایی به انگیزه های مختلفی با اینکه اینها را می پذیرند اما مشکل تنبلی، عادت ها، عدم آشنایی با فلسفه ها و حکمت ها یعنی نقشی که فرامین الهی در سعادتشان دارد گاهی به تفصیل برایشان روشن نمی شود یا نقشی که ارتکاب بعضی از کارها در شقاوتشان و در گرفتاریشان دارد اینها را به روشنی نمی دانند. برای همین یا گرفتار عادت هستند یا گرفتار تنبلی یا برای مثال در جامعه یک ترک واجبی بسیار گسترده است، یعنی جامعه اینها را هنوز به عنوان یک فرهنگ نپذیرفته یا عمل کردن به یک بدعتی یا خلاف شرعی به وفور و گستردگی دارد انجام می شود. در واقع جامعه به آن عادت کرده همه اینها باعث می شود که بین ظرفیت اسمی ایمان و سقف نهایی ایمان و آنچه که افراد از رفتارشان نشان می دهند یک تفاوتی پیدا شود.

نویسنده کتاب «تحریف ناپذیری قرآن»؛ اظهار داشت: البته قرآن همیشه این تفاوت را سرزنش کرده است و در سوره عنکبوت می فرماید أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ مردم تصور می کنند همین که بگویند مؤمن شده ایم و دلبسته خدا و معتقد به قیامت، آیا کافی است آیا آنان آزمایش نمی شوند. و یا می فرماید كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ این گناه بزرگی است انسان چیزی را بگوید که انجام نمی دهد. برای مثال بگوید ما اهل دروغ و تهمت نیستیم ولی دروغ بگوید و تهمت بزند. همیشه سرزنش هایی در حوزه دین نسبت به این تفاوت ها وجود داشته است.

بهجت پور در ادامه سخنانش گفت: اما بخش عمده ای که شاید به سؤال شما هم بیشتر مربوط باشد در روایات از درجات ایمان از آن یاد می شود. یعنی بعضی ها هستند به اندازه درجه ای که ایمان دارند به آن عمل می کنند منتها ایمان ها، گاهی ایمان اجمالی و گاهی تفصیلی است، گاهی ناقص و گاهی کامل است گاهی ایمان کاملتر است. اینکه امام صادق(ع) در دعایشان می فرمودند خدایا ایمان و یقین مرا با فضیلت ترین و کاملترین ایمان و یقین بکن، این بدان معنی است که بخشی از این تفاوت ها که بخش مهمی اش هم است به تفاوت درجات ایمان بر می گردد. این دلبستگی و باور به خدا، در همه افراد به یک رتبه نیست لذا در اصول کافی بابی تحت عنوان اختلاف مراتب ایمان داریم. که در آن باب می فرماید ایمان هفت رتبه دارد کسانی که در یک رتبه بالاتر قرار دارند یک انتظاراتی از آنها است و کسانی که در رتبه های پایین تری قرار دارند انتظارات پایین تری از آنها است.

این محقق و کارشناس در ادامه سخنانش بیان داشت: به تناسب تفاوت این رتبه ها تفاوت عمل هم مشاهده خواهیم کرد. یعنی برخی افراد مسلمانند در یک حد پایینی از ایمان عمل می کنند که همین مقدار مسئولیت آنهاست و کسانی هم مراتب بالاتر از ایمان را دارند هم مسئولیت بیشتری دارند هم اعمال با فضیلتی از آنها صادر می شود. بنابراین تفاوت های ایمان و عمل یا به قول شما گفتار و رفتار، بخشی به این مسائل که عرض کردم بر می گردد.

وی درمورد اینکه آسیب و پیامدهای تفاوت در حرف و عمل افراد چیست هم تصریح کرد: آنجایی که انتظاری از یک مؤمن یا جامعه مؤمنان است وقتی این تفاوت ها بین ایمان و عمل برقرار بشود بین شعار تا عمل اتفاق بیفتد اولین ضربه اش متوجه خود جامعه می شود. زیرا جامعه ای که حرف بزند و به آن عمل نکند به تدریج عادت می کند و اینها برایش هنجار می شود. یعنی یک گناهی را دارد انجام می دهد احساس می کند می شود مسلمان بود و این گناه را انجام داد، خود این جامعه دیگر خیزشی برای اصلاح درونش بر نمی دارد. یعنی اولین آسیب عادت کردن به بیماری و هنجار شدن یک بیماری است که مردم برای درمان و اصلاحش اقدام نمی کنند.

نویسنده کتاب «درآمدی بر اصول تحول فرهنگی« در ادامه سخنانش تصریح کرد: آسیب دوم این است که فاصله بین حرف و عمل مراتب دارد یعنی هرچه در جامعه این رذیله ماندگارتر شود و برای اصلاحش فکری نشود این رذیله توسعه و گسترش و ابعاد جدیدتری پیدا می کند، تأثیرش عمومی می شود. جمع بیشتری به این گناه یا تفاوت رتبه می پیوندند. لذا در قرآن داریم وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَعَلَّامُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ مردم از فتنه هایی بپرهیزید که وقتی می آیند فقط ستمگران را نمی گیرد بلکه تر و خشک را با هم می سوزاند. یکی از مصداق های این آیه این است که الان یک گروه خاصی دروغ می گویند اما اگر تحمل این دروغ شد بعد دامنه اش همه را می گیرد دامنه دروغگویی بی اعتمادی است، آیا بی اعتمادی فقط دامن دروغگو را می گیرد یا مردم دیگر به قول و قرار همدیگر و سندی که می نویسند چکی که به هم می دهند به گفته هایی که بینشان رد و بدل می شود دیگر اعتماد نمی کنند حتی اگر آدمهای خوبی باشند. زیرا زمانه ، زمانه بی اعتمادی شده است. بنابراین باید خیلی مراقب بود که این گناه، نتایج بدی را بدنبال خواهد داشت.

وی با بیان اینکه بهترین راه درمانش این است که از آن پیشگیری کنیم گفت: یعنی نگذاریم کار به اینجا برسد، اگر این خطا را مسئولین انجام دهند به تناسب خطای بزرگان که مردم چشم به آنها دوخته اند انحرافات بسیار گسترده در دامنه و بدنه جامعه ایجاد می کند. اینکه الناس علی دین ملوکهم مردم بر دین بزرگانشان هستند. بزرگان اگر گرفتار بد اخلاقی، رفتارهای سخیف بشوند به گفته هایشان نشود اعتماد کرد صداقتشان درست نیست، طبیعی است که جامعه، جامعه ای خواهد بود که به وفور گرفتار چنین بیماری ای خواهد شد. اینکه اگر از باغ رعیت ملک خورد سببی / بر آورند غلامانش آن درخت از بیخ. اگر شخص مسئولی خطایی کرد بطور گسترده تر کارگزارانش این خطا را مرتکب می شوند، اگر مجموعه کارگزاران و روسا گرفتار چنین بیماری ای شوند این به تدریج کل جامعه را می گیرد و به اشکال و مدل های مختلف این خطا در جامعه اتفاق می افتد.

وی در مورد در مورد اینکه چگونه می شود این معضل اخلاقی را در جامعه از بین برد چه گروه ها و نهادهایی در این زمینه مسئول هستند هم اظهارداشت: باید معارف دین تبیین شود و از مفاسد این گناه بگوییم. اما بزرگترین مسئله در اینجا این است که اگر بخواهیم جامعه ای داشته باشیم که در معرض غلطیدن در دام غفلت و خطا و اشتباه نباشد باید گروهی باشند که دلسوزانه نه کینه توزانه مراقبت کنند.

بهجت پور بیان کرد: از سر دلسوزی و کمال اخلاص و علاقه اشان به مردم مراقب مردم باشند. آمر به معروف و ناهی از منکر باشند. مردم را نصیحت کنند، جایی که لازم است سرزنش کنند. اگر این کار در بین ما نهادینه بشود امر به معروف و نهی از منکر راه اصلاح جامعه می شود. آمران و ناهیان باید برای مسئولان هم باشند. همه احتیاج به ناصح داریم. همانطور که بیمار خود را به دست جراح می سپارد باید مردم به آمران و ناهیان مانند به یک پزشک باور داشته باشند. اگر این فضا به وجود آید خیلی از سختی ها و کمبودها جبران می شود و گر نه همین فرصت هایی هم که تا حالا به وجود آمده از بین خواهند رفت.